

6. Демченко О.П. Спостереження за емоційними реакціями дітей у процесі створення виховних ситуацій / О.П. Демченко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – № 5. – Луганськ, 2009. – С.105–114.
7. Демченко О. П. Формування у майбутніх учителів уміння створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід / О. П. Демченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Київ-Вінниця :Вінниця, 2002. – Ч.2. – С. 39-43.
8. Завдання і зміст морального виховання. Шляхи і засоби морального виховання [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ukped.com/statti/teorija-vihovannja/19-.html> : Назва з екрану.
9. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів прикметниками / Наталія Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 1. – С. 14-17.
10. Любчак Л.В. Педагогічний такт як форма реалізації педагогічної моралі в діяльності вчителя початкових класів // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 5-6 квітня 2017 р.) / за ред. О. А. Голюк ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. – Вінниця: ТОВ “Меркьюрі-Поділля”, 2017. – Вип. 6. – С.18-21.
11. Моральне виховання молодших школярів у процесі навчання [Електронний ресурс] / Режим доступу : https://knowledge.allbest.ru/pedagogics/3c0b65635a2bc79a5c53a88521216d26_0.html : Назва з екрану.
12. Моральне виховання як основа вихованості молодшого школяра [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/25518/ : Назва з екрану.
13. Holiuk, O., Pakhalchuk, N., Rodiuk, N., Demchenko, O., & Kit, G. CRITERIA AND INDICATORS OF FORMATION OF HUMANISTIC AND VALUE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN TOWARDS THEMSELVES //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. – 2020. – Т. 198. – С. 198-211.

ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Віолетта Вольф-Чекерська, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Н.І.Лазаренко, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

THE FORMATION OF LEGAL CULTURE IN YOUNG CHILDREN IN THE MODERN PRIMARY SCHOOL

Violetta Volf-Chekerska, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація:** У статті досліджено теоретичні питання формування правової культури молодших школярів. Радикальні зміни в державі, які спричинили серйозні гуманістичні зрушення в світогляді її громадян, ідеології, науці та культурі, зумовлюють необхідність підвищення якості освіти і виховання відповідно до системи цінностей демократичного суспільства.*

***Ключові слова:** правова культура, правове виховання, діти, молодші школярі.*

***Abstract:** The article explores theoretical issues of forming the legal culture of younger students. The radical changes in the state that have led to serious humanistic shifts in the outlook of its citizens, ideology, science and culture, necessitate the improvement of the quality of education and upbringing in accordance with the system of values of a democratic society.*

***Key words:** legal culture, legal education, children, younger students.*

Однією з основних складових системи виховання підростаючого покоління нашої держави є його правове виховання. Народна правосвідомість завжди утверджувала право на свободу, землю, власність, працю, вільне господарювання, житло тощо. Однак в останні десятиліття рівень правової культури громадян України значно знизився. Як зазначає

Й. Васькович: «Загрозливих масштабів набули скептицизм, цинізм, лицемірство, недодержання законів» [2, с. 49-50].

Таким чином, потреба у формуванні правової культури підростаючого покоління зумовлено низкою негативних факторів та необхідністю того, що майбутні фахівці різних рівнів уже сьогодні мають добре знати свої права і обов'язки, додержуватись правових і моральних норм, не допускати правопорушень. Такого результату можна досягти за умови цілеспрямованого, систематичного та добре організованого правового виховання, формування нової правосвідомості молоді, розвитку її правового світогляду, системи правових знань, навичок правомірної поведінки, потреби керуватися правовими нормами у повсякденному житті.

Виховання у правовому напрямку молодших школярів є необхідним компонентом ранньої профілактики відхилень поведінки. Так проведення виховної роботи на етапі формування основних рис характеру, ставлення до оточуючого світу.

В. Головченко виділяє наступні процеси, що характеризують поняття «правове виховання»:

- воно ґрунтується на точному знанні правових фактів і явищ, так як знання закону є його першою і основною умовою. Проте, як зазначає автор, просте засвоєння тих чи інших норм права нерідко буває нейтральним процесом, якщо їх вивчення належним чином не організоване, якщо вони не виховують особистість у потрібному для суспільства напрямі;

- для злагодженого функціонування суспільства і закону, зокрема неухильного і добровільного виконання всіма громадянами основних законів держави, необхідне виховання не тільки поваги до права, закону, але й до органів виконавчої влади (міліції, суду, прокуратури тощо) [4, с. 21].

Принциповим у неповнолітніх дітей є питання, з якого віку можна доводити до їх свідомості суть основних правових норм. Важливим аргументом на користь введення правового виховання у школі, починаючи з молодших класів, є ставлення до цього питання видатного українського педагога А. Макаренка. «Саме школа повинна з першого ж дня ставити до учня тверді, незаперечні вимоги суспільства, озброювати дитину нормами поведінки, щоб вона знала, що можна і чого не можна, що похвально і що не схвалюється», – підкреслював Макаренко.

«Молодші школярі суворіше, ніж дорослі, дотримуються правил гри і дитячого кодексу поведінки (не бреші, не доноси, не будь жадібним, не будь боягузом). На ці риси почуття справедливості у дітей і слід спиратися у правовому вихованні молодших школярів. Принципи правосуддя цілком доступні дітям 8-10 років, треба тільки використовувати відповідні сюжетні приклади», – пише з цього приводу М. Фіцула [8].

Формування правомірної культури у молодших школярів ґрунтується на тому, що до школи дитина приходить з певним «моральним багажем». Зміна умов життя, новий вид діяльності – учіння – покладає на школяра нові обов'язки, змінює його життєву позицію, характер взаємовідносин з людьми. Це може дати позитивні результати з урахуванням реального стану правосвідомості і поведінки учнів.

Список використаних джерел:

1. Алпатова Т. Сходінками правового виховання в початковій школі / Тетяна Алпатова // Початкова школа. – 2013. – №8. С. 57-58.
2. Васькович Й. Проблема правового виховання молоді / Право України / Й. Васькович – 1997.– №2. – С. 49-50.
3. Головатенко А. Ю. Формирование нравственно-правовых убеждений школьников / Нравственно-правовое воспитание школьников : Из опыта работы : Книга для учителя // А. Ю. Головатенко / Сост. А.Ф. Никитин. – Москва : Просвещение, 1986. – С. 107-113.
4. Головченко В. В. Правове виховання учнівської молоді : Питання методології та методики / В. В. Головченко, Г. І. Нелін – Київ : Наукова думка, 1993. – 138 с.
5. Демченко О.П. Спостереження за емоційними реакціями дітей у процесі створення виховних ситуацій / О.П. Демченко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – № 5. – Луганськ, 2009. – С.105–114.

6. Демченко О. П. Формування у майбутніх учителів уміння створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід / О. П. Демченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Київ-Вінниця :Вінниця, 2002. – Ч.2. – С. 39-43.
7. Каплінський В. В. Орієнтація вищого навчального закладу на забезпечення якості освіти / В. В. Каплінський, Н. І. Лазаренко // Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики: зб наук. робіт. – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2016. С.– 111-114.
8. Фіцула М. М. Правове виховання учнів : навчально-методичний посібник / М. М. Фіцула; – Київ : ІЗМН, 1997. – 148 с.
9. Holiuk, O., Pakhalchuk, N., Rodiuk, N., Demchenko, O., & Kit, G. CRITERIA AND INDICATORS OF FORMATION OF HUMANISTIC AND VALUE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN TOWARDS THEMSELVES //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. – 2020. – Т. 198. – С. 198-211.
10. Lazarenko N. I. Higher Education in Ukraine: Ensuring the Quality of Education / N. I. Lazarenko, V. V. Kaplinski // International Scientific-Practical Conference Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences: Conference Proceedings, December 28-29, 2016. Kielce: Holy Cross University. – P.98-101.

РЕАЛІЗАЦІЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАЗКИ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ

Олександра Гавлюковська, студентка ступеня вищої освіти «магістр»

*Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

IMPLEMENTATION OF THE TALES DEVELOPMENT POTENTIAL ON LITERATURE READING

Alexandra Havlyukovska, a master student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

***Анотація.** Автор статті розкриває значення використання народної казки як засобу формування в дітей моральних норм і оцінок з позицій добра, справедливості, розуміння вчинків та поведінки дорослих, збагачення лексичного запасу учнів і розвитку їхніх творчих здібностей.*

***Ключові слова:** початкова школа, молодші школярі, читання, казка, виховання.*

***Abstract.** The author of the article reveals the importance of using folk tales as a means of forming moral norms and judgments in children from the standpoint of goodness, justice, understanding of the actions and behavior of adults, enriching the lexical stock of students and developing their creative abilities.*

***Key words:** elementary school, elementary school, reading, fairy tale, education.*

Молодший шкільний вік – один із найскладніших періодів у психічному розвитку дитини. Саме в цей час відбувається зміна основного виду діяльності дитини. Ним стає навчання. Трансформація способу життя школярів, інтенсивний розвиток пізнавальної сфери зумовлюють труднощі у сприйнятті, розумінні та запам'ятовуванні програмового матеріалу.

Ефективність набуття учнями знань, умінь і навичок вимагає ретельного вибору шляхів, методів та засобів навчання й виховання. Численні психолого-педагогічні дослідження довели, що словесні образи, створені в уяві дитини за допомогою міфів, легенд, фантастичних історій, відзначаються великим емоційними переживанням. У зв'язку з цим, у виховному процесі доцільно широко використовувати казки. Вони розвивають уяву, образне мислення, усне мовлення, стимулюють творчу активність, слугують дієвим засобом самовиховання дитини. Школярі вчать спостерігати, аналізувати, узагальнювати. Казкові історії містять інформацію про динаміку життєвих процесів. Вони надають можливість легкого й природного осмислення реального світу, тобто є своєрідним містком між казковим,